

A SZOCIALISTA JUGOSZLÁVIA ERŐFESZÍTÉSEI A NEMZETI KISEBBSÉGEK HELYZETÉNEK NEMZETKÖZI SZINTŰ RENDEZÉSE ÉRDEKÉBEN

Négy jugoszláv intézet szervezésében 1980. december 10-én és 11-én tartották meg a Kranj melletti Brdon azt a tudományos értekezletet, amely az ENSZ keretében folyamatban van, s célja egy, a nemzeti kisebbségekre vonatkozó nyilatkozat meghozatala. Az értekezlet résztvevői mérlegelték annak a nyilatkozatnak szövegét is, amelyet a JSZSZK mint módosított és kiegészített változatot előterjesztett az Emberi Jogok Bizottságának külön munkacsoportja megbízásából (E/C N.4/Sub. 2/L. 734 jelzésű okmány), azzal, hogy amikor véglegesítik a nemzetiségekre vonatkozó nyilatkozat szövegét a Bizottságban, akkor az ENSZ Közgyűlése elé terjesztik jóváhagyásra.

A szocialista Jugoszlávia egész nemzetközi tevékenységével, külön pedig az ENSZ-ben tanúsított magatartásával mindig azt igazolta, hogy a nemzetiségek helyzetének kedvező rendezése a nemzetközi együttműködés és megbékélés előmozdító tényezője. Emlékezetes hazánknak az Emberi Jogok Bizottságának a nemzeti kisebbségekre vonatkozó közös jugoszláv, szovjet és dán javaslata (az akkori jugoszláv képviselő dr. Jože Vilfan most is jelen volt a Kranj közelében megtartott értekezleten). Később, a hidegháború megfékezésékor, amikor a nemzeti kisebbségek ENSZ albizottsága ismét felújította tevékenységét, Jugoszlávia volt 1966-ban, az ENSZ Ljubljanában, majd 1974-ben az ENSZ Ohridban megtartott szemináriumának házigazdája. Az 1975-ben meghozott Helsink-i Záróokmány előkészítése során is hazánk azon volt, hogy a megbékélés és együttműködés tényezőit a nemzeti kisebbségek szempontjából is vegyék figyelembe és iktassák be a Záróokmányba. A szocialista Jugoszlávia 1976-ban emlékirattal fordult az ENSZ-hez a kisebbségek hátrányos megkülönböztetésének megakadályozása és jogaik védelme ügyében, amelynek tételeit az ENSZ EJB kisebbségi albizottságának Capotorti professzor által vezetett különbizottsága nagymértékben magáévá tette.

A mostani jugoszláv közreműködést Miloš Minić elvtárs, abban az időben az SZVT alelnöke és külügyi államtitkára az ENSZ 31. és 32. Közgyűlésén 1976-ban és 1977-ben kezdeményezte. A Közgyűlés elvi

döntése alapján az ENSZ Emberi Jogok Bizottságában valósult meg a tényleges kezdeményezés, a bizottság 1978-ban megtartott 34. ülésén (E.CN.4/L. 1367/rev. 1).

Az 1978 decemberében megtartott kétnapos tudományos értekezletet négy tudományos intézet készítette elő: a Ljubljana-i Kisebbségi Kérdésekkel Foglalkozó Intézet, a Belgrádi Nemzetközi Politikai és Közgazdasági Intézet, a Zágrábi Migrációs és Nemzetiségi Kérdések Intézménye és a Macedón Sobranje Végrehajtó Tanácsa Dokumentációs Hivatala.

Az interdiszciplinárisan tárgyalt téma, noha figyelembe vette Jugoszlávia folyó nemzetközi tevékenységét az ENSZ-ben, széleskörűen ölelte fel az egész kérdéskört. Az előterjesztett tudományos értekezéseket a következő ciklusokra osztották fel a szervezők: Silvo Devetak bevezető értekezése *a kisebbségvédelem kifejlődéséről az ENSZ-ben a mostani jugoszláv nyilatkozatjavaslat szemszögéből, majd a nyilatkozatjavaslat vizsgálata az ENSZ regionális és bilaterális kisebbségvédelmi rendszere szempontjából* (Vladimir Đuro Degan, Budislav Vukas, Rehák László, Tomislav Mitrović, Avguštin Malle), *A védelem különböző szempontjai* (Marija Ambrožić-Počkar, Albina Lük, Dimitrije Pindić, Inka Štrukelj, Tihomir Dumančić, Ernest Petrič, Miroslav Šulajić, Đuro Vidmarović, Peter Mihael Kuzmić), *A nyilatkozattervezet és a jugoszláv tapasztalatok* (Jovan Đorđević, Živko Surčulija, Ibrahim Bakić, Miljenko Gruić), *A különböző földrajzi szélességek tapasztalatai* (Mitja Saje, Vladimir Jogodić, Milan Šante), *A kisebbségek szerepe a nemzetközi kapcsolatokban* (Mirjana Domini, Hajós Ferenc, Ennio Opassi, Teodor Domej).

Az értekezleten igen élénk vita alakult ki. Köztársaságaink és Vajdaság tudományos kutatói és közéleti személyiségei vettek részt az értekezlet munkájában, csak a kosovóiak nem érkezhettek meg, a behavazott priština-i repülőtér nem tette lehetővé részvételüket. A szervezők az értekezlet teljes anyagát közzéteszik a ljubljana-i intézet tudományos közlönyében.

Már is leszögezhető, hogy az értekezlet hozzásegíti majd a JSZSZK gyakorlati diplomáciai szolgálatot betöltő tisztségviselőit az ENSZ szerveiben, hogy felkészültebben helytálljanak abban a hosszan tartó küzdelemben, amelynek végső célja a nemzeti kisebbségek helyzetének javítása világszerte. Ebben a küzdelemben Jugoszlávia jelenlegi feladatvállalása egy fontos mozzanata annak, hogy világviszonylatban jobbra forduljon a kisebbségek helyzete, hogy a nemzetközi megértés és együttműködés lényeges tényezőivé váljanak. Erre a feladatra a szocialista Jugoszlávia méltán vállalkozott, és ezt fogja a jövőben is szolgálni, szem előtt tartva a világbéke és a nemzetközi megértés érdekeit. A Jugoszláv Kommunista Szövetség nemzetiségi politikája ugyanis teljes mértékű erkölcsi alapot biztosít hazánk számára a nemzetiségek helyzetének rendezése érdekében kifejtett tevékenységéhez.